

ALLOCHTONEN IN DE ANTWERPSE REGIONALE PERS

Een inhoudsanalytisch onderzoek over de berichtgeving en
de beeldvorming van allochtonen.

Een onderzoek in opdracht van Verbal Vision vzw, gecoördineerd door de Wetenschapswinkel van de Vrije Universiteit Brussel en met de steun van de Vlaamse overheid, de Cel Gelijke Kansen van de Vlaamse Gemeenschap en de Provincie Antwerpen – augustus 2004

De overname van teksten en cijfers van dit rapport is enkel toegestaan mits de schriftelijke toestemming van de uitgever en met bronvermelding. Voor het volledig thesisonderzoek kan men terecht bij de Wetenschapswinkel van de Vrije Universiteit Brussel (www.wetenschapswinkel.be). De resultaten van dit onderzoek weerspiegelen enkel de visie van de onderzoeker, Sil Ronsmans. De VUB distantiëert zich verder van de resultaten.

Inhoud

1. Inleiding	5
2. Over het onderzoek zelf	6
2.1. Waarom dit onderzoek	6
2.2. Methode van onderzoek	7
2.3. Selectie van media en artikels	7
3. Voornaamste gebeurtenissen in de media	9
4. Het belang van artikels	10
4.1. Het aantal artikels	10
4.2. Directe en indirecte artikels	10
4.3. De omvang van de artikels	11
5. Positie van de artikels over allochtonen	12
6. Het beeld van allochtonen	13
7. Artikels specifiek voor allochtonen	16
8. Analyse van achtergrondartikels	17
9. Analyse van lezersbrieven, opinie- en redactionele artikels	18
9.1. Lezersbrieven	18
9.2. Opinieartikels	19
9.3. Redactionele artikels	20
10. Besluit. Werk aan de winkel	23
11. Verbal Vision vzw	25
12. De Wetenschapswinkel	26

1. Inleiding

Niet veel burgers komen rechtstreeks in contact met hun allochtone medemensen. Informatie over allochtonen verkrijgt men meestal niet door met hen te praten. Men doet eerder een beroep op wat de media over deze bevolkingsgroep schrijven of uitzenden. De mediaberichtgeving vormt de mening over allochtonen bij een groot deel van de bevolking. Daarom is het van maatschappelijk belang dat deze berichtgeving correct en uitgebalanceerd is zodat er een juist beeld van de allochtone gemeenschappen ontstaat. In een grootstad zoals Antwerpen lijkt het contact tussen de autochtone en de allochtone gemeenschap stroef te verlopen. Heel wat Antwerpenaars kennen allochtonen, ook al zijn het hun naaste burens, enkel en alleen door wat de media over hen berichten. Maar hoe verloopt de berichtgeving over allochtonen in de Antwerpse regionale geschreven pers? In welke mate heeft de regionale pers aandacht voor allochtonen en allochtone onderwerpen? Op welke manier komen ze aan bod in kranten, tijdschriften én de publicaties van de Stad Antwerpen? Welk stereotiep beeld van allochtonen wordt er naar voren geschoven?

Deze onderzoeksvragen legde Verbal Vision vzw, een communicatiecentrum voor de non-profitsector en voor sociale acties in bedrijven, voor aan de Wetenschapswinkel van de VUB. De Wetenschapswinkel brengt non-profitorganisaties in contact met wetenschappers. Laatstejaarsstudente communicatiewetenschappen, Sil Ronsmans (VUB) werkte onder begeleiding van professor Katia Segers (VUB, vakgroep communicatiewetenschappen) deze onderzoeksvraag verder uit. Zij voerde een inhoudsanalyse uit bij *De Gazet van Antwerpen*, *De Nieuwe Gazet*, *de Metro*, *De Streekkrant*, *Zone 03*, *De(n) Antwerpenaar* en *de digitale nieuwsbrief van de Stad Antwerpen*. De resultaten van dit onderzoek zijn ook uitgebreid beschreven in een thesis, uitgegeven door de Vrije Universiteit Brussel (RONSMANS (S.)). *Allochtonen in de Antwerpse regionale pers: een inhoudsanalytisch onderzoek naar de berichtgeving en de beeldvorming omtrent allochtonen in de Antwerpse regionale pers*. Brussel, Licentiaatsverhandeling VUB, juli 2004).

De inhoudsanalyse is een onderdeel van het project 'etnocommunicatie'. Verbal Vision vzw kreeg van de Cel Gelijke Kansen van de Vlaamse Gemeenschap en de Provincie Antwerpen de opdracht om het concept 'etnocommunicatie' te verkennen en uit te zoeken in welke mate het praktisch vertaald kan worden. Etnocommunicatie is een overkoepelende term voor communicatiemethoden om allochtone doelgroepen effectiever te bereiken. Einddoel van deze zoektocht is de uitgave van een praktische handleiding voor vzw's en overheidsdiensten.

2. Over het onderzoek zelf

2.1. Waarom dit onderzoek?

Uit binnenlands en buitenlands onderzoek blijkt dat er wat schort aan de manier waarop etnische minderheden in de media aan bod komen. Stereotiepe en negatieve voorstellingen van allochtonen zijn legio. Deze negatieve beeldvorming heeft een negatieve invloed op de houding en de opinie van een breed publiek ten aanzien van allochtone bevolkingsgroepen. Bovendien zijn er in Vlaanderen amper journalisten van vreemde afkomst. Toch maakt het debat 'allochtonen en de media' de laatste jaren opgang en de eerste stappen in de richting van een meer objectieve berichtgeving worden gezet.

Middenveldorganisaties ijveren voor een meer correcte beeldvorming van allochtonen. Het Forum van Etnisch-Culturele Minderheden, het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding, het Vlaams Minderhedencentrum en de Koning Boudewijnstichting zijn slechts enkele van die middenveldorganisaties die ervoor pleiten dat de media een juiste weerspiegeling van de multiculturele samenleving vormen.

Ook de Vlaamse overheid erkent het belang van een juiste mediaweergave van allochtonen. Zij keurde op 26 maart 2004 het nieuwe minderhedenbeleid goed waarin zij de media stimuleert meer aandacht te besteden aan deze bevolkingsgroep. De Vlaamse overheid zal bijvoorbeeld in beroepsopleidingen voor allochtonen voorzien, de samenwerking tussen media en allochtonen activeren, een databank met allochtone deskundigen opbouwen...

Sommige Vlaamse media ondernemen acties met het oog op een meer correcte beeldvorming. Zo gaf *TV Brussel* aan allochtone jongeren een mediatraining en bracht *De Gazet van Antwerpen* een artikelenreeks uit met portretten van allochtonen over hun maatschappelijke problemen. Op 26 april 2003 stelde de gedelegeerde bestuurder van de VRT het Charter Diversiteit aan het publiek voor tijdens de slotconferentie 'Allochtonen en media'. Met dit Charter verklaart de VRT dat hij een afspiegeling zal zijn van de diversiteit in de Vlaamse samenleving, zowel in zijn programma's als in zijn personeelsbestand en werd er een Cel Diversiteit opgericht.

In Vlaanderen is er nog weinig onderzoek over de regionale mediaberichtgeving van etnische minderheden. Verbal Vision vzw wilde de berichtgeving in de Antwerpse media analyseren. De situatie van allochtonen in Antwerpen wordt vaak als uitzonderlijk en apart beschouwd. In deze stad wonen er mensen uit meer dan 150 verschillende landen. Het samenleven met al deze gemeenschappen verloopt niet zonder problemen. De inwoners van Antwerpen klagen over de migrantenproblematiek en het Vlaams Blok spint daar garen bij. Op 13 juni 2004 behaalt deze partij ruim 34,9% van de stemmen. Dragen de media bij tot deze negatieve sfeer ten aanzien van allochtonen? In welke mate komen allochtonen aan bod in de Antwerpse media, hoe is de beeldvorming en de representatie van etnische minderheden en welk (stereotiep) beeld wordt er naar voor geschoven?

2.2. Methode van onderzoek

Hoewel de geschreven pers de laatste decennia terrein aan de televisie verloren heeft, blijft zij een belangrijke informatiebron. Sommige onderwerpen lenen zich overigens beter voor kranten, tijdschriften en nieuwsbrieven dan voor de audiovisuele media. Kranten zijn zelfs voor een aantal onderwerpen de meest voorname bron van informatie, met name voor nieuws over politiek, cultuur, financiën, kunst en onderwijs.

In dit onderzoek willen we nagaan wat er over etnische minderheden wordt geschreven, op welke manier ze aan bod komen en hoe er over hen geschreven wordt in de Antwerpse geschreven pers.

De gebruikte onderzoeksmethode is een kwantitatieve en kwalitatieve inhoudsanalyse van geselecteerde artikels. Een kwantitatieve analyse omdat informatie uit de artikels in cijfermateriaal werd omgezet. Zo gingen we bijvoorbeeld na hoe vaak allochtonen met een bepaald onderwerp in verband gebracht werden. Deze methode laat echter niet toe om dieper in te gaan op de inhoud van artikels. Daarom werden de artikels ook kwalitatief geanalyseerd.

2.3. Selectie van media en artikels

Gedurende een periode, twee weken in de maand augustus 2003 en twee weken in de maand januari 2004, selecteerden we het minderhedennieuws uit verscheidene Antwerpse periodieken. Een aantal nationaal verspreide kranten die een groot deel van het Antwerpse lezerspubliek dekken, werden bij het onderzoek betrokken. Vooreerst is er *De Gazet van Antwerpen* dat zichzelf een regionale, conservatieve krant noemt maar een nationale verspreiding heeft. Maar liefst 80% van haar lezerspubliek bevindt zich onder de Antwerpse bevolking. Ook *De Nieuwe Gazet*, de Antwerpse uitgave van *Het Laatste Nieuws*, werd geselecteerd. Deze krant dekt 10,1% van de Antwerpse bevolking en is eerder liberaal gezind. Als laatste dagblad werd de *Metro* betrokken bij het onderzoek. Dit blad is gratis in metro- en treinstations te verkrijgen en kent in Antwerpen een dekking van 2,3% van het lezerspubliek.

Behalve deze dagbladen zijn er een aantal regionale bladen die veel gelezen worden. *De Streekkrant* van Antwerpen is een huis-aan-huisblad dat elke woensdag gratis aan elke Antwerpenaar bezorgd wordt. Onder de regionale periodieken kent dit blad het grootste lezerspubliek (55%) in Antwerpen. Ook *Zone 03* is een gratis stadsmagazine dat wekelijks in Antwerpen verschijnt. Het wordt verspreid via verscheidene ontmoetingspunten zoals de bioscoop, shoppingcentra, benzinestations, bibliotheken... Dit blad wordt door 28,6% van de Antwerpse bevolking gelezen.

De[n] Antwerpenaar is een gratis informatieblad dat door de Stad Antwerpen uitgegeven wordt en bij elk Antwerps gezin in de bus gestoken wordt. Dat het blad door de stad zelf uitgegeven wordt, valt te merken aan de artikels. Vaak zijn de berichten afkomstig van het stadsbestuur. Hetzelfde geldt voor de *e-nieuwsbrief*. Dit

wordt eveneens door de Stad digitaal uitgegeven en wordt door ongeveer 25.000 mensen wekelijks gelezen.

De artikels die we onderzochten, selecteerden we aan de hand van drie criteria. Ten eerste analyseren we of de actor -het personage- in het artikel van allochtone afkomst is. Het gaat niet alleen over de hoofdactoren maar ook over de nevenactoren. Een tweede criterium houdt verband met de thema's die in de artikels aan bod komen. Indien deze thema's een duidelijke link met actoren van allochtone afkomst vertonen, werd dit artikel eveneens bij het onderzoek betrokken. Voorbeelden van zulke thema's zijn racisme, anti-racisme, integratie, stemrecht, verdraagzaamheid, cultuur, (in)tolerantie tegenover etniciteit of religie... Een derde criterium heeft te maken met de vermelding van nationaliteit, geboorteland, religie, huidskleur, etniciteit... Artikels waarin niet expliciet melding van 'allochtone' thema's maar waar er toch een verband met allochtonen (bijvoorbeeld de naam van een persoon) is, rekenen we hier ook bij.

In totaal hebben we 374 artikels geselecteerd.

3. Voornaamste gebeurtenissen in de media

De mediaberichtgeving in de periode augustus 2003 en januari 2004 werd door een aantal gebeurtenissen gedomineerd. In augustus was er het voorstel van politicus Danny Smagghe om alle allochtone jongeren de toegang te weigeren tot recreatiedomeinen. Dit voorstel kwam er naar aanleiding van een aantal incidenten met allochtone jongeren en het lokte veel reactie uit. Een tweede gebeurtenis was de hongerstaking van een aantal Afghaanse asielzoekers in de kerk van Elsene. Deze mensen trachtten met hun actie een verblijfsvergunning te verkrijgen. Een derde gebeurtenis was de uitwijzing van een jonge Marokkaan, Mohammed Arghal, die al een poos in Vlaanderen verbleef, perfect Nederlands sprak en van wie de familie in België woonde en geregulariseerd was. Een groep van sympathisanten organiseerde protestacties om de jongeman alsnog in België te houden.

In januari 2004 drukten een vijftal gebeurtenissen hun stempel op de berichtgeving in de media. Het hoofddoekendebat kwam er na een voorstel van minister Dewael om het dragen van opzichtige religieuze symbolen te verbieden voor ambtenaars en op scholen. Vervolgens was er het debat over het migrantenstemrecht. Als politiek protest op dit debat werd het Actiecomité tegen het Migrantenstemrecht opgericht waarin verscheidene politici, ook van de regeringspartijen, toetraden. Een derde gebeuren was de ontvoering van twee Iraanse meisjes door hun vader. De meisjes zochten hun toevlucht in de Belgische ambassade in Iran. Minister Michel voerde daarop gesprekken met de Iraanse autoriteiten om deze kwestie op te lossen. Een ander nieuwsfeit ging over Iraanse asielzoekers die, net zoals de Afghaanse asielzoekers in augustus, een kerk bezetten. Opnieuw werd hier fel op gereageerd. Ten slotte is er nog Aruna Dindane die als eerste Afrikaan de Gouden Schoen won.

Deze gebeurtenissen domineerden zeer sterk de berichtgeving in de nationale kranten. Zo omvatten de drie voornaamste gebeurtenissen (het hoofddoekendebat, het voorstel van Smagghe om allochtonen de toegang te weigeren tot recreatiedomeinen en de hongerstaking van de Afghaanse vluchtelingen in de kerk van Elsene) tweederde van het totaal aantal geselecteerde artikels uit *Metro*, de helft van de artikels uit *De Nieuwe Gazet* en eenderde uit *De Gazet van Antwerpen*. In de regionale bladen was de aandacht voor deze gebeurtenissen echter zeer beperkt, behalve in *De Streekkrant* waar eenderde van de geselecteerde artikels over het hoofddoekendebat ging. In de andere media kregen deze gebeurtenissen veel minder aandacht. *De[n] Antwerpenaar* publiceerde slechts 2 artikels op een totaal van 21 (geselecteerde) artikels over één van deze gebeurtenissen. *Zone 03* en de *e-nieuwsbrief* maakten er helemaal geen gewag over.

4. Het belang van artikels

4.1. Het aantal artikels

Het belang dat een periodiek aan een bepaald onderwerp toekent, wordt van een aantal indicatoren afgeleid. Het aantal artikels over een onderwerp is bijvoorbeeld zo'n indicator.

Algemeen stellen we vast dat de nationale Antwerpse pers veel meer artikels over allochtonen publiceert dan de regionale bladen. Koplopers zijn *De Nieuwe Gazet* en *De Gazet van Antwerpen*. Een kleine nuancering: deze kranten hebben sowieso een grotere redactionele ruimte, dus meer artikels. Toch brengen deze kranten dagelijks gemiddeld 6 à 7 artikels over etnische minderheden. Het dagblad *Metro* heeft een meer beperkte omvang en bevat bijgevolg ook aanzienlijk minder artikels over allochtonen. Dit blad besteedt dan ook slechts anderhalf artikel per editie aan minderheden.

Onder de regionale bladen publiceert enkel *De[n] Antwerpenaar* relatief veel artikels die betrekking hebben op allochtonen, met name 3,5 per editie. *De Streekkrant* en *Zone 03* hebben ongeveer dezelfde omvang en publiceren elk gemiddeld amper 1 artikel per editie. De *e-nieuwsbrief* ten slotte haalt met 2 artikels uit 9 edities een heel pover resultaat.

4.2. Directe en indirecte artikels

Het aantal artikels over allochtonen kan echter sterk genuanceerd worden. De meeste artikels hebben immers niet direct betrekking op etnische minderheden maar verwijzen er slechts terloops naar. Het onderwerp van deze artikels heeft dikwijls niets te maken met etnische minderheden en de verwijzing naar allochtonen is irrelevant voor het bericht. Zo wordt bijvoorbeeld de nationaliteit vermeld van daders van criminele feiten.

Voorals *Zone 03* publiceert opmerkelijk veel indirecte artikels. Dit aantal is bijna dubbel zo groot dan het aantal directe artikels. Bovendien vallen er onder de directe artikels een aantal opinieartikels (zie verder, 9.2.) zodat we dit aantal nog verder kunnen nuanceren. *De Gazet van Antwerpen* bevat ook opmerkelijk veel indirecte artikels over allochtonen, namelijk de helft van de geselecteerde artikels.

Bij de overige informatiebladen houden beide soorten artikels elkaar min of meer in evenwicht met meestal een licht overwicht van directe artikels. Enkel *De Nieuwe Gazet* publiceert beduidend meer directe artikels.

4.3. De omvang van de artikels

De omvang van het minderhedennieuws geeft ook het belang van de berichten aan. Meer dan de helft van de geselecteerde artikels telt minder dan 30 regels. Dit houdt in dat deze artikels zelden achtergrondinformatie of uitgebreide contextinformatie bevatten waardoor er vaak geen volledig beeld ontstaat. Liefst de helft van de artikels over allochtonen uit *De Gazet van Antwerpen* en *De Nieuwe Gazet* zijn kleiner dan 30 regels. In *De Gazet van Antwerpen* telt een groot deel van deze artikels minder dan 10 regels.

De regionale informatiebladen doen het hier beter. Vooral *Zone 03* en *De Streekkrant* brengen veel grote artikels. Toch merken we bij *Zone 03* op dat vooral de indirecte artikels zeer groot zijn en de directe artikels aanzienlijk kleiner. Bij *De Streekkrant* geldt het omgekeerde, daar zijn de directe artikels groter in omvang dan de indirecte artikels.

5. Positie van de artikels over allochtonen

Het minderhedennieuws komt meestal niet op de meest prominente plaatsen in een periodiek voor. Slechts 25 van de 374 artikels over allochtonen halen de voorpagina. De krant die naar verhouding de meeste artikels over allochtonen op de voorpagina publiceert, is *De Streekkrant*. Ongeveer eenderde van deze artikels verschijnt op de voorpagina. We houden er wel rekening mee dat deze krant slechts 3 redactionele pagina's, waaronder de voorpagina, bevat. De kans dat een artikel op de voorpagina verschijnt, is daardoor veel groter. Deze voorpagina-artikels hebben wel rechtstreeks betrekking op allochtonen. *De Gazet van Antwerpen* brengt in vergelijking met *De Nieuwe Gazet* dubbel zoveel artikels over allochtonen op haar voorpagina. Deze artikels zijn vaak indirecte en negatieve artikels. In *Zone 03* en *De[n] Antwerpenaar* verschijnen er in de onderzochte periode geen minderhedenartikels op de voorpagina. Deze bladen geven op hun voorpagina maar één gebeurtenis weer waardoor de kans op publicatie veel kleiner is. *Zone 03* geeft van een aantal minderhedenartikels wel de korte inhoud weer op de tweede pagina. Deze pagina licht de voornaamste artikels uit de editie kort toe.

Het minderhedennieuws wordt voornamelijk ondergebracht bij het binnenlandse nieuws, de lezersrubriek en het regionale nieuws. *Zone 03* wijkt hier het meest van af. De meeste artikels over allochtonen verschijnen in dit informatieblad onder de rubriek 'media en vrije tijd'.

Ook de plaats van minderhedennieuws in de rubrieken van de onderzochte periodieken geeft aan dat deze berichten vaak op de minst prominente plaatsen gepubliceerd worden. Meestal verschijnt het minderhedennieuws achteraan in een rubriek. Vooral in *De Gazet van Antwerpen* is dit opmerkelijk. In *De Nieuwe Gazet* daarentegen verschijnen deze artikels vaker vooraan in de krant en in een rubriek. In *De Streekkrant* verschijnen artikels altijd vooraan (zij hebben maar drie redactionele pagina's) en ook in *Metro* zien we dat minderhedennieuws vaak vooraan gepubliceerd wordt. In *De[n] Antwerpenaar* verschijnen deze artikels meestal in de tweede helft van het blad.

6. Het beeld van allochtonen

Artikels over etnische minderheden gaan niet altijd over hen alleen. Van elk geselecteerd artikel werd genoteerd welke actoren aan bod kwamen. Hieruit blijkt dat autochtone personages vaker in het minderhedennieuws verschijnen dan allochtone personages. Enkel voor *De Streekkrant* en *De[n] Antwerpenaar* is dit niet het geval. De autochtonen die het meest aangehaald worden, zijn politici en de ordediensten. Dat impliceert ook dat allochtonen voornamelijk in de Antwerpse geschreven pers aan bod komen wanneer zij met politieke instanties of de politie in aanraking komen. Bovendien worden autochtonen vaker als hoofdfactor weergegeven, allochtonen als nevenactor. Het is duidelijk dat de aandacht voor allochtonen beperkt is. Deze analyse legt ook bloot dat autochtonen meer als individu aan bod komen terwijl allochtonen voornamelijk als groep aangehaald worden. Men spreekt over de 'allochtonen' in het algemeen zonder rekening te houden met de grote diversiteit binnen deze groep. Zo wordt crimineel gedrag van allochtone enkelingen vaak doorgetrokken tot de gehele allochtone gemeenschap.

Deze vaststelling wordt bevestigd door de analyse van de benamingen die allochtone actoren in de geselecteerde artikels krijgen. Meestal zijn het termen als 'allochtonen', 'allochtone jongeren', 'migranten' of 'moslimvrouwen'. Dit brengt met zich mee dat uitspraken en gebeurtenissen uit een artikel ten onrechte voor de hele gemeenschap veralgemeend worden.

De geringe aandacht voor etnische minderheden in de Antwerpse periodieken zien we ook in de analyse van de personen die in de minderhedenartikels aan het woord zijn. Allochtonen krijgen zelden het woord. Autochtonen kunnen daarentegen meer hun zegje doen. Hierdoor worden lezers zelden geconfronteerd met de mening van allochtonen en is de berichtgeving erg eenzijdig. Opnieuw blijkt dat de nationale kranten ook op dit vlak slecht scoren. De regionale informatiebladen peilen meer naar de mening van allochtonen. Dit gebeurt ook als het onderwerp niets met etniciteit te maken heeft. Zo wordt bijvoorbeeld in een artikel dat gaat over een fietsopleiding, georganiseerd door de stad Antwerpen, de mening van een allochtone kandidaat door *De[n] Antwerpenaar* gevraagd. Toch laten ook regionale periodieken autochtonen regelmatig aan het woord over onderwerpen die de allochtone gemeenschap rechtstreeks aanbelangen. *Zone 03* publiceert bijvoorbeeld een artikel over moeilijkheden die allochtonen in het onderwijssysteem ondervinden. Een autochtone begeleidster krijgt het woord, hoewel dit thema de allochtone gemeenschap aanbelangt. Autochtonen worden opgevoerd als woordvoerders van de allochtone gemeenschap, ook al zijn allochtonen beter geplaatst om uitspraken te doen. Deze manier van werken heeft een negatieve invloed op de beeldvorming van allochtonen. Zij worden als onmondige en passieve burgers voorgesteld. Dit is bijvoorbeeld het geval in een artikel dat in *De Nieuwe Gazet* verschijnt. De journalist spreekt over een maatregel om racisme aan discotheken aan te pakken. Allochtonen moeten de kans krijgen een klacht in te dienen wanneer hen de toegang tot een discotheek onterecht geweigerd wordt. Zowat alle partijen geven hun standpunten weer (de stad, werknemers van discotheken, politie...) maar geen enkele allochtoon komt aan het woord.

Wanneer allochtonen in de Antwerpse periodieken aan bod komen, wordt veelal verwezen naar hun allochtone afkomst. Dit gebeurt rechtstreeks, door bijvoorbeeld de nationaliteit te vermelden, als onrechtstreeks, door bijvoorbeeld een foto van een allochtoon bij het artikel te plaatsen. Zelfs wanneer de afkomst absoluut irrelevant is voor het artikel, wordt op de allochtone afkomst gewezen. Onrechtstreeks wordt er geïnsinueerd dat de afkomst van deze mensen en het gebrachte nieuws, dat meestal negatief is, met elkaar verband houden. In *De Gazet van Antwerpen* wordt bijvoorbeeld bij moorden, diefstallen of overvallen vaak verwezen naar de nationaliteit. Ook wanneer men hierover niet zeker is. Zo worden er 3 artikels gepubliceerd over een Antilliaanse man die zijn vrouw vermoord zou hebben. Men spreekt hierin steeds over 'de Antilliaan'. Op het einde van het artikel vermeldt de journalist dat hij niet zeker is over de nationaliteit en dat deze man ook een Nederlander zou kunnen zijn. Bij daders van criminele feiten wordt steeds de nationaliteit vermeld zodat er een link tussen de afkomst van deze personen en de gepleegde feiten ontstaat. Zo krijgt men bijvoorbeeld de indruk dat Albanezen heel vaak bij criminele feiten betrokken zijn. Ook duidt men allochtone actoren meestal met hun volledige naam of hun voornaam aan. Zelden worden ze enkel met hun achternaam aangesproken.

Uit de analyse van onderwerpen waarmee allochtonen het nieuws halen, blijkt dat zij dikwijls ter sprake komen wanneer zij met de overheid of het gerecht te maken hebben. Het gaat dan over politieke en criminele thema's. Maar ook het samenleven met allochtonen is geregeld het hoofdthema van deze artikels. Het gaat hierbij zowel over artikels waarin allochtonen negatief afgebeeld worden zoals een artikel over het stijgend aantal vreemdelingen in Vlaanderen, over het stijgend aantal asielzoekers in Antwerpen of over het toenemend aantal Marokkaanse meisjes in het escortcircuit ... als over artikels met een positief of neutraal beeld zoals Antwerpenaren gezocht voor gesprekken met nieuwkomers, allochtone holebi's tijdens een holebifestival in Antwerpen, of België zit in de middenmoot qua asielaanvragen...

Allochtonen worden vaak voorgesteld als passief en hulpbehoevend terwijl de grote bereidwilligheid van de overheid sterk benadrukt wordt. Allochtonen worden enkel actief voorgesteld wanneer zij hun ongenoegen tegenover de overheid uiten. Denk hierbij maar aan de Afgaanse hongerstakers in de kerk van Elsene die protesteren tegen hun uitwijzing. Op deze manier portretteert men de allochtone bevolkingsgroep als een ontevreden groep die zich tegen de overheid afzet en onrust in de samenleving veroorzaakt. Wanneer allochtonen met criminaliteit geassocieerd worden, vervullen zij hierbij de rol van dader en zelden van slachtoffer. Wanneer zij toch in de rol van slachtoffer optreden, wordt dit vaak geminimaliseerd en worden er zelfs verklaringen bij de allochtonen zelf gezocht. Zo wordt in het artikel 'Hardhandig politieoptreden leidt tot klacht' in *De Gazet van Antwerpen*, vermeld dat een Marokkaanse jongen een klacht indiende tegen de politie omdat hij mishandeld werd. De standpunten van de jongeman worden subtiel genuanceerd en ontkracht. Het artikel eindigt met de standpunten van de agenten die benadrukken dat de man agressief was en een hardhandig optreden uitlokte.

Allochtonen worden voornamelijk met negatief nieuws in verband gebracht. Vaak zijn zij niet de oorzaak van de negatieve gebeurtenis, maar door ze hiermee te associëren, worden ze negatiever voorgesteld. Deze negatieve gebeurtenissen worden dikwijls kritiekloos, zonder de nodige commentaar of contextinformatie, gepubliceerd. Bovendien is de teneur over allochtonen in de artikels erg destructief waardoor dit negatieve beeld nog meer kracht krijgt. Het beeld dat men van allochtonen krijgt, wordt eveneens beïnvloed door de plaatsing van de artikels in een periodiek ten opzichte van elkaar. Door artikels met een negatieve teneur samen te zetten,

versterkt men de negativiteit. Zo publiceert *Zone 03* in eenzelfde editie drie artikels waarin allochtone jongeren in het onderwijs ter sprake komen. In deze drie artikels wordt steeds een problematisch beeld van de allochtone gemeenschap opgehangen. Door deze drie artikels achteraan naast elkaar te plaatsen, wordt dit problematische beeld alleen maar versterkt.

Opnieuw merken we dat er een verschil bestaat tussen de regionale informatiebladen en de nationale kranten. In de regionale bladen komen allochtonen positiever aan bod en wordt er een evenwichtiger beeld van de allochtone gemeenschap weergegeven. Vooral *De Streekkrant* doet dit. De nationale kranten daarentegen geven vaker stereotiepe uitspraken weer. *De Gazet van Antwerpen* neemt hier het voortouw.

7. Artikels specifiek voor allochtonen

De Antwerpse periodieken publiceren bijzonder weinig artikels die specifiek naar de allochtone gemeenschap gericht zijn. Deze artikels vormen een goede indicatie van de houding van een periodiek tegenover de allochtone gemeenschap. Het geeft aan dat ze al dan niet rekening houdt met dat deel van haar lezerspubliek. De meeste Antwerpse periodieken publiceerden in de onderzochte periode geen enkel artikel vóór allochtonen. Enkel *Zone 03* en vooral *De[n] Antwerpenaar* deden dit wel. In het informatieblad van de Stad Antwerpen verschenen er in totaal 5 gerichte artikels.

Deze artikels delen we in twee groepen op. Er zijn de artikels met welbepaalde informatie voor de allochtone gemeenschap én er zijn artikels die volledig naar deze gemeenschap gericht zijn. Het is voornamelijk het eerste soort artikels dat voorkomt. Informatie voor de allochtone gemeenschap wordt dus meestal niet afzonderlijk weergegeven maar in een artikel ondergebracht dat eveneens algemene informatie bevat. Nadeel is dat de specifiek gerichte informatie niet direct zichtbaar is voor de allochtone gemeenschap. Voordeel is dat het onderscheid met de autochtone gemeenschap niet benadrukt wordt en dat allochtonen op een gelijkwaardige manier behandeld worden. *Zone 03* publiceert een artikel 'Gids door een lerende stad: waar kan je terecht?' met een overzicht van instellingen in Antwerpen waar studenten terecht kunnen. Voor allochtone jongeren worden er afzonderlijk een aantal instellingen opgesomd waar zij kunnen aankloppen. Dit is een voorbeeld van een artikel voor allochtonen maar dat niet exclusief op hen gericht is.

De tweede soort artikels waarbij een artikel wel volledig naar de allochtone gemeenschap gericht is, vinden we enkel terug in *De[n] Antwerpenaar*, meestal onder de vorm van zoekertjes. In deze zoekertjes wordt er onder andere gesproken over een opleiding 'bodemstaalnemer' met de expliciete vermelding dat men allochtone kandidaten zoekt. In een ander zoekertje van de Koning Boudewijnstichting wordt er gezocht naar allochtonen tussen de 18 en 35 jaar om 'bruggen te slaan tussen groepen met verschillende etnische en culturele achtergronden'.

8. Analyse van achtergrondartikels

Met achtergrondartikels worden artikels bedoeld waar de aandacht niet zozeer naar de actualiteit gaat maar er wordt stilgestaan bij een bepaald historisch, religieus, maatschappelijk... gebeuren. Deze artikels laten toe een beter inzicht in de situatie van de allochtone gemeenschap te krijgen. Zij geven dus ook een goed beeld van de aandacht en de relevantie die de Antwerpse periodieken aan allochtonen geven. Achtergrondinformatie over de allochtone gemeenschap blijkt echter voor de Antwerpse geschreven pers geen prioriteit te zijn. Slechts 14 artikels op een totaal van 374 geselecteerde artikels werden als achtergrondartikels aangeduid.

De Gazet van Antwerpen is de krant die in de onderzochte periode het meeste aantal achtergrondartikels publiceert. Maar zowel in de *Gazet van Antwerpen* als in *De Nieuwe Gazet* hebben achtergrondartikels meestal geen rechtstreekse betrekking op de allochtone gemeenschap of gaan ze meestal niet over allochtone onderwerpen. Vaak wordt er enkel naar de allochtone bevolkingsgroep verwezen zonder dat ze het hoofdonderwerp uitmaakt. De *Gazet van Antwerpen* publiceert twee artikels over de geschiedenis van en het huidige leven in Antwerpen-Noord. Allochtonen komen terloops ter sprake en worden geassocieerd met prostitutie en overlast. In de achtergrondartikels van de *Gazet van Antwerpen* en *De Nieuwe Gazet* ligt de focus voornamelijk op bekende allochtonen waardoor er geen duidelijk beeld van de allochtone gemeenschap geschetst wordt. Voorbeeld hiervan zijn vier artikels uit *De Nieuwe Gazet* over Aruna Dindane die de Gouden Schoen wint.

In *De[n] Antwerpenaar* worden relatief veel achtergrondartikels gepubliceerd. Deze artikels zijn bovendien rechtstreeks op de allochtone gemeenschap(pen) betrokken. Bijvoorbeeld een artikel over de Turkse gemeenschap in Antwerpen. Turkse migranten vertellen over de reden van hun verblijf in België, hun indruk van de samenleving, hun houding tegenover de Antwerpse gemeenschap en over het samenleven met Antwerpenaren. Verder wordt hun visie over integratie beschreven en wordt er vermeld hoe zij tegenover hun nationaliteit staan. Of het informatieblad van de Stad publiceert een achtergrondartikel over het islamitische offerfeest. Dit geeft aan dat *De[n] Antwerpenaar* met deze gemeenschappen rekening houdt. In de achtergrondartikels krijgen allochtonen de kans om hun visie en standpunten over het leven in Antwerpen of over maatschappelijke gebeurtenissen uit de doeken te doen. Hierdoor komt men als lezer meer te weten over hoe de allochtone gemeenschap tegenover het samenleven met autochtonen staat. Dit is een goede gelegenheid om met allochtonen kennis te maken waardoor wederzijds begrip en respect, de integratie en het contact tussen de gemeenschappen gestimuleerd kan worden.

9. Analyse van lezersbrieven, opinie- en redactionele artikels

9.1. Lezersbrieven

Lezersbrieven zijn alle berichten die door lezers geschreven worden als reactie op een artikel uit de krant of op een gebeurtenis over etnische minderheden. De analyse van de lezersbrieven geeft een beeld weer van de standpunten die onder het lezerspubliek over allochtonen leven. Maar deze lezersbrieven zeggen ook iets over de selectiecriteria door de redacties van de periodieken. Lezersbrieven verschijnen enkel in *De Gazet van Antwerpen*, *De Nieuwe Gazet*, *De Streekkrant* en *De[n] Antwerpenaar*.

Een eerste opmerkelijke vaststelling is het groot aantal lezersbrieven in de Antwerpse periodieken over allochtonen. Maar liefst 80 van de 374 geselecteerde artikels zijn lezersbrieven. Deze brieven verschijnen vooral in *De Gazet van Antwerpen* en *De Nieuwe Gazet*. Deze brieven zijn in de meeste gevallen door autochtonen en slechts zelden door allochtonen geschreven.

De[n] Antwerpenaar publiceert weinig lezersbrieven per editie en heeft dus ook weinig brieven die verband houden met de allochtone gemeenschap. De enige brief die in de onderzochte periode verscheen, was bijzonder kritisch ten opzichte van de allochtone gemeenschap. In deze brief worden allochtonen voorgesteld als mensen die passief zijn, weigeren te werken, geen belastingen betalen en profiteren van de inspanningen van de autochtone bevolking. Maar elke lezersbrief in dit blad wordt met opmerkingen van bevoegde personen aangevuld. Daardoor slaagt het blad erin om de aandacht van de afkomst af te wenden en het aangehaalde onderwerp algemener te bespreken.

De Nieuwe Gazet is de enige periodiek die erin slaagt een min of meer evenwichtig beeld van de allochtone gemeenschap in haar lezersbrieven weer te geven. Eenderde van de gepubliceerde brieven is ofwel positief ofwel neutraal. Slechts over één onderwerp, de protestactie van de Afghaanse vluchtelingen, geeft men uitsluitend negatieve lezersbrieven weer; bij de andere onderwerpen haalde men beide standpunten aan. Hiermee wordt duidelijk gemaakt dat niet iedereen in de samenleving een negatieve visie over allochtonen heeft. Met de lezersbrieven komt men ook te weten wat de standpunten zijn van diegenen die de allochtone gemeenschap verdedigen. In *De Nieuwe Gazet* worden opmerkelijk meer lezersbrieven gepubliceerd die door allochtonen geschreven werden.

Algemeen besluiten we dat de lezersbrieven in de Antwerpse periodieken een overwegend negatieve visie over allochtonen weergeven. In 57 van de 80 brieven, ruim de meerderheid dus, wordt een negatief beeld van deze gemeenschap geschetst. Vooral voor *De Streekkrant* en *De Gazet van Antwerpen* is dit het geval. De brieven die in *De Streekkrant* gepubliceerd worden, vertolken allemaal een negatieve visie over allochtonen. Vooral de Marokkaanse gemeenschap komt vaak ter sprake. In *De Gazet van Antwerpen* is het groot aantal lezersbrieven met een negatieve visie over

allochtonen erg opvallend. Slechts enkele brieven nemen een neutrale of een positievere houding aan ten overstaan van etnische minderheden. Het is ook opvallend dat er nauwelijks brieven van allochtone lezers zijn. Slechts één brief van een allochtone vereniging, die blijkbaar naar meerdere redacties is verstuurd, komt in deze krant aan bod. Het roept vraagtekens op hoe de selectie van de lezersbrieven door de redactie gebeurt. Om hier een scherp beeld van te krijgen, is bijkomend onderzoek nodig.

9.2. Opiniemartikels

Opiniemartikels zijn alle artikels die door de hoofdredacteur of een ander lid van de redactie geschreven worden. Deze artikels zijn bijzonder interessant omdat ze de visie van de periodiek op allochtonen en allochtone onderwerpen weergeven. Er kan ook nagegaan worden of deze visie ook in de redactionele berichtgeving van de periodiek doorgetrokken wordt. Niet elke Antwerpse periodiek publiceert echter opiniemartikels. Dit is enkel het geval voor *De Gazet van Antwerpen*, *De Nieuwe Gazet* en *Zone 03*.

Opvallend is dat vooral *De Gazet van Antwerpen* en *Zone 03* een negatieve visie op de allochtone gemeenschap lijken te hebben. Zo associeert *Zone 03* in haar opiniemartikels allochtonen voornamelijk met criminaliteit en onveiligheid. Verder benadrukt zij de negatieve houding van de autochtone gemeenschap ten opzichte van de allochtone gemeenschap. Uitspraken van autochtonen zoals 'De vreemdelingen hebben onze buurt afgepakt', 'de straat is niet meer van ons' zijn schering en inslag.

De Gazet van Antwerpen brengt allochtonen voornamelijk in verband met onderwerpen als geweld en protestacties. Deze krant geeft hierbij een stereotyperend beeld van de allochtone gemeenschap weer. Wanneer allochtonen met criminaliteit geassocieerd worden, zoekt men de oorzaken voor hun gedrag steeds bij de allochtonen zelf of in de opvoeding. De autochtone gemeenschap daarentegen wordt als bijzonder tolerant voorgesteld. Bovendien bericht deze krant erg positief over de regering en politieke partijen wanneer zij een maatregel tegen allochtonen nemen. Wanneer er een maatregel in het voordeel van de allochtone gemeenschap genomen wordt, staat deze krant er opmerkelijk negatiever over. Zo staat deze krant aanzienlijk positiever tegenover de regering wanneer zij het dragen van de hoofddoek wil verbieden dan wanneer zij de hongerstakingende Afgaanse vluchtelingen een tijdelijke verblijfsvergunning wil toekennen.

De Nieuwe Gazet is wel positief tegenover de allochtone gemeenschap ingesteld. Deze krant is zeer consequent in haar opiniemartikels over allochtonen en allochtone onderwerpen. Maatregelen die de allochtone gemeenschap raken, worden steevast met protest onthaald. Opvallend is ook dat stereotyperende en bevooroordeelde uitspraken zelden in de opiniemartikels van deze krant voorkomen. Dit wijst op een meer positieve visie ten opzichte van allochtonen. Bovendien zijn de onderwerpen, waarmee allochtonen in de artikels geassocieerd worden, niet uitsluitend negatief. Ook positief nieuws waarmee ze het nieuws halen, komt in de opiniestukken van de krant ter sprake. Tot slot klaagt *De Nieuwe Gazet* ook de intolerante houding van de autochtone samenleving aan ten opzichte van de allochtone samenleving. Ook dit wijst erop dat deze krant het vaak voor etnische minderheden opneemt.

9.3. Redactionele artikels

Om de mediabehandeling van allochtonen in de redactionele berichten van de verschillende periodieken na te gaan, bespreken we een aantal onderwerpen uit de onderzochte periode. Vermits er geen enkel thema in alle periodieken ter sprake kwam, kozen we ervoor om een aantal nationale en een aantal regionale thema's te analyseren.

Uit een vergelijking van de berichtgeving over **de Afghaanse hongerstakers in de kerk van Elsene**, komt tot uiting dat *De Gazet van Antwerpen* de nadruk legt op de bereidwilligheid van de Belgische regering, op de ontevredenheid vanuit de autochtone samenleving en op het passieve gedrag van de asielzoekers. In *De Nieuwe Gazet* daarentegen wordt benadrukt dat de Afghaanse vluchtelingen zich actief inzetten om tot een oplossing te komen. Ook besteedt deze krant veel meer aandacht aan de standpunten van de Afghaanse gemeenschap en bericht ze er uitgebreid over. Autochtone actievoerders die de standpunten van de vluchtelingen kracht bijzetten, komen aan het woord.

Een aantal artikels gaat over **het voorstel van politicus Smagghe om een toegangverbod tot recreatiedomeinen voor allochtone jongeren in te stellen**. Ook hier valt het onderscheid op in de berichtgeving van de verschillende periodieken. *De Gazet van Antwerpen* maakt in deze kwestie gebruik van alarmerende titels en foto's die de allochtone jongeren criminaliseren. Ze wijst vaak op het agressieve gedrag van de jongeren en op de problemen die zij voor de autochtone samenleving veroorzaken. Deze artikels zijn vanuit het onderscheid tussen 'wij' en 'zij' geschreven gekruid met stereotyperende beelden. Zo worden allochtonen geregeld met benedevorming geassocieerd en wordt er vooral op de zinloosheid van het geweld gewezen. Op het politieke voorstel zelf wordt er bijzonder weinig kritiek geleverd. *De Nieuwe Gazet* daarentegen bekritiseert dit voorstel wel. De agressieve allochtone jongeren worden voorgesteld als enkelingen die door de autochtone bevolking verkeerd begrepen worden. Deze krant wijst ook de autochtone gemeenschap op haar verantwoordelijkheden. Allochtonen worden in deze krant dus zeker niet éézijdig negatief voorgesteld.

Deze kwestie komt ook ter sprake in *De[n] Antwerpenaar*. Opvallend is dat het informatieblad voornamelijk de standpunten van de allochtone gemeenschap weergeeft en een allochtoon rechtstreeks aan het woord laat. Deze persoon treedt als objectieve waarnemer op en niet als dader. Hij krijgt de kans de standpunten van de allochtone gemeenschap te verwoorden en plaatst het hele gebeuren in een ander daglicht. Ook een vertegenwoordiger van de Antwerpse politie neemt in *De[n] Antwerpenaar* het woord en geeft een objectief beeld van de gebeurtenissen en de motieven van de betrokkenen.

Een onderwerp dat de allochtone gemeenschap rechtstreeks aanbelangt, is het **islamitische offerfeest**. Eerste vaststelling is de zeer geringe media-aandacht hiervoor. Enkel *De Gazet van Antwerpen* en *De[n] Antwerpenaar* nemen dit op in hun berichtgeving. De mediabehandeling door beide periodieken staat opnieuw in schril contrast. *De Gazet van Antwerpen* wijst voornamelijk op de grote bereidwilligheid van de stad Antwerpen om het offerfeest te organiseren. 'De stad zorgt niet alleen voor de nodige infrastructuur voor de slachtingen, maar zij levert ook een belangrijke financiële bijdrage.' Over de inbreng van de schapenhandelaar die de nodige infrastructuur ter beschikking stelt, wordt amper iets vermeld. De artikels bieden geen achtergrondinformatie over dit islamitische feest of de betekenis van de rituelen. Ze

blijven beperkt tot de bijdragen van het stadsbestuur. Het artikel in *De[n] Antwerpenaar* omvat veel uitgebreidere informatie. De redactie licht de betekenis van dit feest voor de moslimgemeenschap toe en het verhaal dat eraan verbonden is, waardoor ook niet-moslims begrip voor deze rituelen kunnen opbrengen. Vervolgens wordt ook de inbreng van het stadsbestuur in de verf gezet. Dit is niet verwonderlijk aangezien *De[n] Antwerpenaar* een publicatie van de Stad Antwerpen is. Het artikel geeft nog informatie voor moslims die van de aangeboden diensten gebruik willen maken. Hoewel dit artikel bijzonder klein is, is het toch erg nuttig.

Het laatste onderwerp van de analyse is **het onderwijs**. Dit is een thema dat niet specifiek voor de allochtone gemeenschap geldt. De berichtgeving over dit onderwerp is in *De Gazet van Antwerpen* en *De Nieuwe Gazet* in grote mate te vergelijken. Allochtonen worden in beide kranten zelden geassocieerd met dit onderwerp. Wanneer ze toch ter sprake komen, is het meestal als deelthema. Het beeld dat van allochtone studenten opgehangen wordt, is in *De Gazet van Antwerpen* vaak stereotiep. Allochtone meisjes worden steevast voorgesteld als goede studenten die bereid zijn zich in te spannen om een diploma te behalen, terwijl allochtone jongens naar school gaan om er amok te maken en geen ambities koesteren. Verder is het in *De Gazet van Antwerpen* opvallend hoe men allochtone jongeren criminaliseert en in verband met geweld brengt. Deze krant maakt een vergelijking met autochtone gewelddadige jongeren die eerder een uitzondering zijn. Zowel in *De Gazet van Antwerpen* als in *De Nieuwe Gazet* associeert men allochtone studenten dikwijls met problemen. Voornamelijk taalproblemen en lastig gedrag staan dan centraal.

Ook *Zone 03* wijdt een aantal artikels aan het thema onderwijs. Allochtonen maken meer deel uit van het hoofdthema dan in de vorige kranten. Het tijdschrift schetst wel een overwegend negatief beeld van de allochtone schoolgemeenschap. Ze benadrukt het gebrek aan rolmodellen, motivatie en ondersteuning en stelt de allochtone gemeenschap als een problematische groep voor die specifieke aandacht nodig heeft. *De[n] Antwerpenaar* heeft dit onderwerp ook dikwijls als hoofdthema. Het gaat dan over zoekertjes waarin allochtone jongeren aangespoord worden om een bepaalde opleiding te volgen. Er worden artikels gepubliceerd met informatie over onderwijs bij allochtonen en ook hier worden de problemen als leerachterstand, gebrekkige ondersteuning en taalproblemen besproken. Het grote verschil met *De Gazet van Antwerpen*, *De Nieuwe Gazet* en *Zone 03* is dat de leden van de allochtone gemeenschap hierover zelf het woord nemen. Zo komt hun visie aan bod en worden een aantal stereotype beelden de kop ingedrukt.

10. Besluit. Werk aan de winkel

In welke mate komen allochtonen in de Antwerpse regionale pers aan bod?

Algemeen besluiten we dat de aandacht voor allochtonen en allochtone onderwerpen in de Antwerpse regionale pers beperkt is. Dit leiden we uit verschillende analyses af. Zo publiceren de meeste periodieken slechts een beperkt aantal artikels over allochtonen, hebben deze artikels vaak slechts indirect betrekking op deze gemeenschap(en) en zijn de artikels dikwijls bijzonder klein. Dit brengt met zich mee dat de aanwezigheid van allochtonen in de Antwerpse media vaak niet zichtbaar is en dat er nauwelijks uitgebreide informatie of contextinformatie over allochtonen wordt gegeven. De Antwerpse pers publiceert zelden achtergrondartikels over allochtonen. Bovendien haalt deze bevolkingsgroep zelden de voorpagina en wanneer dit toch gebeurt, gaat het meestal over negatief en spectaculair nieuws en zelden over allochtone onderwerpen. Ten slotte, artikels over allochtonen verschijnen meestal achteraan de periodieken of als laatste artikel binnen een rubriek. Dit wijst erop dat deze artikels voor de Antwerpse periodieken niet zo belangrijk zijn.

De beperkte aandacht voor allochtonen in de Antwerpse regionale pers blijkt eveneens uit de analyse van de actoren. Allochtonen komen minder aan bod in het minderhedennieuws dan autochtonen. Dit geldt zowel voor de hoofd- als de nevenactoren. Een groot deel van de artikels over allochtonen brengt eerder de autochtone instanties in beeld omwille van de maatregelen of beslissingen die zij nemen dan de etnische groeperingen zelf. Er is wel een verschil merkbaar tussen de nationale kranten en de regionale informatiebladen. De regionale bladen laten de allochtonen als actor vaker optreden en ze krijgen zelf het woord. Dit geldt ook wanneer het onderwerp van het artikel niets te maken heeft met de afkomst. De bladen besteden meer aandacht aan de standpunten van de allochtone gemeenschap maar toch moeten we deze vaststelling ook weer niet overdrijven. Geregeld treden autochtonen, net zoals in de nationale bladen, op als woordvoerders van de allochtone gemeenschap of worden zij aan het woord gelaten over onderwerpen die allochtonen rechtstreeks aanbelangen.

Beeldvorming en representatie van etnische minderheden

De beeldvorming van allochtonen in de Antwerpse pers schiet te kort. Zoals reeds aangehaald, worden lezers in de onderzochte periodieken zelden geconfronteerd met standpunten en visies van de allochtone gemeenschap(en). Allochtonen komen over als onmondig en passief. Uit de analyse van de onderwerpen waarmee allochtonen geassocieerd worden, blijkt dat ze voornamelijk ter sprake komen wanneer ze in aanraking komen met de overheid of het gerecht. Allochtonen worden dan voorgesteld als passief en hulpbehoevend. Ook komen ze geregeld in het nieuws omdat ze hun ongenoegen tegenover een beslissing van de overheid uiten. Wanneer allochtonen herhaaldelijk op die manier het nieuws halen, krijgt men de indruk dat het een ontevreden gemeenschap is die zich tegen de politieke autoriteiten afzet en dus onrust in de samenleving veroorzaakt. Andere thema's waarmee allochtonen vaak

geassocieerd worden, zijn criminele feiten en gerechtsverslaggeving. In deze berichtgeving vervullen ze meestal de rol van dader en zelden van slachtoffer. Hun slachtofferrol wordt overigens geminimaliseerd.

Verder blijkt uit de teneur van de onderzochte artikels dat allochtonen voornamelijk in verband worden gebracht met negatief nieuws en daardoor krijgt de lezer een negatief beeld. Dit negatieve beeld wordt versterkt door de negatieve teneur die de allochtone actoren uit het artikel meekrijgen. Het beeld dat men van allochtonen krijgt, wordt eveneens beïnvloed door de plaatsing van de artikels in een periodiek ten opzichte van elkaar. Door negatieve artikels samen te zetten, creëert men een negatief effect in het kwadraat.

Is de beeldvorming in de Antwerpse periodieken stereotiep?

De beeldvorming van allochtonen in de Antwerpse periodieken kan als vrij stereotiep bestempeld worden. In veel artikels wordt er rechtstreeks of onrechtstreeks verwezen naar de nationaliteit van de allochtone actoren terwijl dit vaak absoluut niets te maken heeft met de kernboodschap. Zo wordt er onrechtstreeks geïnsinueerd dat afkomst wel relevant is. Bovendien worden allochtonen vaak in verband gebracht met criminele feiten, negatief nieuws of conflictsituaties. Ze worden dan als daders van negatieve feiten geportretteerd, in mindere mate als slachtoffers. Deze gebeurtenissen worden overigens kritiekloos en niet voorzien van de nodige commentaar of contextinformatie, weergegeven. Er is ook zelden aandacht voor de achterliggende oorzaken die aan de basis liggen van de aangehaalde problemen. Wanneer de pers allochtonen toch in verband met andere, minder stereotiepe, thema's brengt, worden ze nog als problematisch voorgesteld. Zo associeert men allochtonen bijvoorbeeld in artikels over onderwijs heel vaak met taalproblemen en een gebrek aan motivatie.

Wanneer allochtonen aan bod komen, gebeurt dit meestal in groepsverband zonder aandacht voor de individuele verschillen. Bovendien staat het onderscheid tussen de autochtone en de allochtone gemeenschap centraal. Verder spuit de geschreven pers geregeld stereotypen. Allochtonen zijn criminelen, doen aan bendevoering, zijn ontevreden groepen die weigeren te integreren, creëren onrust... Doordat allochtonen zelden rechtstreeks het woord en een actieve rol krijgen, worden deze stereotypen zelden ontkracht.

Vooraf in de nationale kranten is de beeldvorming en de representatie van allochtonen erg problematisch. Dit geldt voornamelijk voor de berichtgeving in *De Gazet van Antwerpen*. *De Nieuwe Gazet* slaagt er beter in een evenwichtig beeld weer te geven van deze gemeenschap, maar ook hier zijn er nog uitschuivers. *Metro* beperkt zich in hoofdzaak tot het weergeven van feiten waardoor stereotyperende beelden in dit blad minder aan de orde zijn. Van de regionale informatiebladen draagt voornamelijk *De Streekkrant* bij tot een evenwichtige berichtgeving over allochtonen. Ook *De[n] Antwerpenaar* slaagt erin een positiever en minder stereotyperend beeld weer te geven maar laat allochtonen wel aan het woord omwille van hun allochtoon-zijn. *Zone 03* hangt een bijzonder stereotiep beeld van deze gemeenschap op.

Uit onze inhoudsanalyse blijkt dat er nog werk aan de winkel is om allochtonen in de regionale Antwerpse pers objectiever in beeld te brengen.

11. Verbal Vision vzw

Verbal Vision vzw, een communicatiecentrum voor de non-profit en sociale acties in bedrijven, onderzoekt welke communicatiemethoden effectief zijn om allochtonen beter te bereiken.

Behalve de inhoudsanalyse over de regionale Antwerpse pers, werkte de vzw ook een marktverkenning uit. De onderzoeksvraag luidde 'communiceert de non-profitsector met allochtonen?' Een digitale enquête werd door 414 organisaties geheel of gedeeltelijk ingevuld. De resultaten ervan werden in een rapport verwerkt. Ook beschikt de vzw over de resultaten van een leeronderzoek over het mediagedrag van Turken en Marokkanen, deed een literatuurstudie, bevroeg 60 allochtonen waaronder 40 nieuwkomers én interviewde 25 intermediaire sleutelfiguren. Dit onderzoek en de eigen ervaringen met ethnocommunicatie zullen een weerslag vinden in een praktische handleiding voor vzw's en overheidsdiensten die gericht naar allochtonen willen communiceren.

Meer en meer organisaties kloppen bij de vzw aan voor informatie, advies en begeleiding. Uit de vele vragen voor advies blijkt de groeiende nood van organisaties. Zijn er methoden om te communiceren over homoseksualiteit naar allochtonen? Kunnen jullie een vorming geven over de schriftelijke communicatie, een website en het onthaal voor allochtonen? Geven jullie vormingen over beeldvorming en communicatie naar allochtonen voor beleidsverantwoordelijken en ambtenaren betrokken bij het minderhedenbeleid? Hoe zijn de allochtonen in Vlaanderen verspreid? Hoe communiceren wij het minderhedenbeleid met een breed publiek? Kunnen wij een soortgelijke digitale enquête bij de KMO's en bedrijven lanceren? Kan Verbal Vision vzw ons begeleiden om een campagne te lanceren naar aanleiding van de verkiezingsresultaten?

De vzw heeft de ambitie om dit communicatieconcept verder te ontwikkelen en zoekt daarvoor de nodige ondersteuning. Met vijf activiteiten wil de organisatie in de toekomst een antwoord geven op de vragen van de sector:

- de site www.verbalvision.be verder uitbouwen
- vorming over communicatie geven
- verder onderzoek over ethnocommunicatie stimuleren
- een freelance netwerk van allochtone webdesigners, lay-outers, copywriters, tekenaars, fotografen en enquêteurs opbouwen
- organisaties die willen werken aan ethnocommunicatie, adviseren en begeleiden.

Het rapport ' Communiceert uw organisatie met allochtonen ' en ' Allochtonen in de Antwerpse regionale pers ' kunnen via www.verbalvision.be of per mail info@verbalvision.be besteld worden.
--

12. De Wetenschapswinkel

De Wetenschapswinkel levert wetenschappelijke ondersteuning, in de vorm van onderzoek of advies, aan groepen uit de samenleving. In het bijzonder aan organisaties die over onvoldoende financiële middelen beschikken om onderzoek te laten uitvoeren of moeilijk toegang hebben tot wetenschappelijke informatie. Klanten zijn onder andere non-profitorganisaties, buurtbewoners, actie- en belangengroepen, patiëntenverenigingen, milieuorganisaties, scholen, musea, gemeentebesturen,...

Verenigingen kunnen vragen indienen bij de Wetenschapswinkel via het online aanvraagformulier op www.wetenschapswinkel.be of telefonisch op het nummer 02/629.18.34. Als de aanvraag wordt geaccepteerd, komt een medewerker van de Wetenschapswinkel langs voor een eerste gesprek waarin de aanvraag verder toegelicht wordt. Sommige vragen zijn snel en bondig te beantwoorden zonder dat een uitgebreid onderzoek volgt. De Wetenschapswinkel neemt hiervoor contact op met deskundigen van de universiteit. Voor vragen die onderzoek vereisen, zoekt de Wetenschapswinkel een (student)onderzoeker en een wetenschappelijke begeleider die het onderzoek willen uitvoeren. De Wetenschapswinkel brengt de verschillende partijen samen om afspraken over de onderzoeksvraag, de timing en de onkosten vast te leggen.

Tijdens het onderzoek staan de intermediair, de (student)onderzoeker en de opdrachtgever in nauw contact met elkaar. De opdrachtgever wordt regelmatig ingelicht over de vorderingen van het onderzoek. Bij afronding van het onderzoek ontvangt de klant van de Wetenschapswinkel het onderzoeksrapport/thesis. De resultaten van dit onderzoek zijn openbaar en kunnen in overleg verwerkt worden tot toegankelijke publicaties, zoals bijvoorbeeld een populair rapport. De Wetenschapswinkel kan hierbij adviseren, maar ook een actieve rol spelen in het benaderen van pers en andere doelgroepen.

De Wetenschapswinkel maakt deel uit van het pilootproject 'Wetenschap en Samenleving in Interactie'. Dit project wordt ondersteund binnen het actieplan Wetenschapsinformatie en Innovatie, een initiatief van de Vlaamse overheid. De oprichting van de Wetenschapswinkel gebeurde in samenwerking met de Universiteit Antwerpen. De centrale Wetenschapswinkel Vlaanderen is gevestigd aan de VUB.

Het rapport 'Allochtonen in de Antwerpse pers' en het volledig thesisonderzoek kunnen in pdf gedownload worden via www.wetenschapswinkel.be of per mail besteld worden via info@wetenschapswinkel.be

Uitgever:

Verbal Vision vzw
Balansstraat 118
2018 Antwerpen
03-248 53 38 en 0486-67 83 99
info@verbalvision.be
www.verbalvision.be

Intermediair

Wetenschapswinkel Brussel
VUB – Pleinlaan 2
1050 Brussel
02-629 18 34
info@wetenschapswinkel.be
www.wetenschapswinkel.be

Auteur: Sil Ronsmans, 2de licentie communicatiewetenschappen, VUB

Wetenschappelijke begeleiding: prof. Katia Segers, professor in de communicatiewetenschappen, VUB

Redactie: Ingrid Tiggelovend (Verbal Vision vzw) en Edith Donders (Wetenschapswinkel van de VUB)

Datum: augustus 2004

Dit onderzoek gebeurde in opdracht van Verbal Vision vzw. De Wetenschapswinkel van de VUB regisseerde de uitvoering ervan.

Deze inhoudsanalyse is een onderdeel van het project etnocommunicatie dat door de Cel Gelijke Kansen van de Vlaamse Gemeenschap en de Provincie Antwerpen gesteund wordt.

